

SUMMARY

of

DRAFT

ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT & ENVIRONMENTAL MANAGEMENT PLAN

for

**LEKHAPANI OPENCAST PROJECT
(0.25 MTY)**

of

**NORTH EASTERN COALFIELDS
COAL INDIA LIMITED**

August, 2008

Prepared By –

**ENVIRONMENT DIVISION
CENTRAL MINE PLANNING & DESIGN INSTITUTE LTD.
GONDWANA PLACE, KANKE ROAD,
RANCHI – 834008 (JHARKHAND)**

অসমীয়া অনুবাদ

ৰাজহুৱা শুনানিৰ প্ৰতিবেদন

১/ প্ৰকল্পৰ বিৱৰণ :

১.১ মাকুম আৰু দিল্লী জয়পুৰ অসমৰ দুখন কয়লা ক্ষেত্ৰৰ অন্যতম. সাধাৰণতে উচ্চহাৰৰ বৰষুণ হোৱা অৰণ্যক্ষেত্ৰৰ ভূগৰ্ভত কয়লা সঞ্চিত হৈ থকা দেখা যায়। জি'য়লজিকেল চাৰ্ভে অব ইণ্ডিয়াৰ সমীক্ষাৰ ইংৰাজী ১/১/২০০০ তাৰিখৰ প্ৰতিবেদন অনুসৰি মাকুম কয়লাক্ষেত্ৰত ২৬০.৬৯ মিলিয়ন টন কয়লা সঞ্চিত হৈ আছে। যদিও মাকুম কয়লা ক্ষেত্ৰত সঞ্চিত কয়লাৰ পৰিমাণ কম আৰু অনান্য বৃহৎ কয়লা ক্ষেত্ৰৰ পৰা দূৰত অৱস্থিত তথাপি ইয়াৰ কয়লাৰ গুণগত বাবে এই অঞ্চলৰ কয়লা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ হৈ উঠিছে। এই অঞ্চলৰ কয়লা কম ছাই বিশিষ্ট, উচ্চ বাষ্পীয় পদাৰ্থ, গন্ধক সমৃদ্ধ হোৱাৰ বাবে এই কয়লা মিশ্ৰণৰ দ্বাৰা ধাতবীয় কো'ক তৈয়াৰ কৰিব পৰা যায়।

১৯৮৬ চনত চেফ্ৰেল মাইন প্লেনিং এন্ড ডিজাইন ইনষ্টিটিউট লিমিটেডে (Central Mine Planning & Design Institute Limited) লেখাপানী মুক্তখনন প্ৰকল্পৰ পৰা (টিপংৰ পশ্চিম অস্তখনন সমাপ্ত হোৱা অঞ্চলত) কয়লা আহৰণ হব পৰাকৈ এখন কৰ্ম আঁচনি প্ৰস্তুত কৰিছিল। এই আঁচনি অনুসৰি এই অঞ্চলত ৫.৩৩ ঘনমিটাৰ টন (Stripping Ratio) ৰাখি ২.৬৭ মিলিয়ন টন কয়লা আহৰণ কৰিব পৰা যাব। এই আঁচনি সেই অঞ্চলত উপলব্ধ থকা এটা নলীৰ (Borehole) পৰীক্ষাৰ পৰা লাভ কৰা তথ্যৰ ভিত্তিত তৈয়াৰ কৰা হৈছিল।

ইয়াৰ পাছত ২০০০ চনৰ নৱেম্বৰ মাহত চি.এম.পি.ডি.আই এলে লেখাপানী ৱ'কৰ এটা নতুন অঞ্চলৰ (টিপংৰ পশ্চিম দিশত) ওপৰত ভূতাত্ত্বিক বিৱৰণ প্ৰস্তুত কৰে। এই নতুন ৱ'কত প্ৰস্তাৱিত মুক্ত খনিৰ কৰ্ম আঁচনিখন শেহতীয়া (জুন, ২০০৭) ভূতাত্ত্বিক বিৱৰণৰ ভিত্তিত তৈয়াৰ কৰা হৈছে। লেখাপানীৰ মুক্ত খনিৰ পৰা প্ৰতিবছৰে ০.২৫ মিলিয়ন টনকৈ কমেও ২৬ বছৰলৈকে কয়লা আহৰণ কৰিব পৰা হব। এই লেখাপানী

ৱ'কটো মাকুম কয়লাক্ষেত্ৰৰ (২১০ বৰ্গ কিঃ মিঃ) দক্ষিণ মধ্য অঞ্চলত পৰে আৰু এই ৱ'কটোৱে ১ বৰ্গ কিঃ মিঃ অঞ্চল সামৰি লব।

১.২ প্ৰকল্পৰ চিনাক্তকৰণ আৰু বিৱৰণ :

উত্তৰ পূৱ কয়লা ক্ষেত্ৰৰ কয়লা খনন আৰু উৎপাদন বৰ্তমান তিনিচুকীয়া জিলাৰ মাকুম কয়লাক্ষেত্ৰতে সীমাবদ্ধ হৈ আছে। এই কয়লা ক্ষেত্ৰত কয়লা খনন আৰম্ভ কৰিছিল অসম ৰেলৱে ট্ৰেডিং কোম্পানীয়ে। ১৮৮১ চনৰ জুলাই মাহৰ ৩০ তাৰিখে অসম ৰেলৱে ট্ৰেডিং কোম্পানী গঠন কৰি ১৮৮২ চনত প্ৰথম লিডু কলিয়ৰী আৰম্ভ কৰা হয়। ১৯৭৩ চনৰ মে মাহৰ ১ তাৰিখে কয়লা খনি সমূহক ক'ল মাইনচ্ নেচনেলাইজেচন এক্ট, ১৯৭৩ চনৰ অধীনত ৰাষ্ট্ৰীয়কৰণ কৰা হয় আৰু ইয়াৰ লগে লগে মাকুম কয়লা ক্ষেত্ৰ ক'ল মাইনচ্ অৰ্থৰিতিৰ হাতলৈ স্থানান্তৰিত হয়। ইয়াৰ পাছতে ১৯৭৫ চনত ক'ল ইণ্ডিয়া লিমিটেড গঠন কৰা হয় আৰু তেতিয়াৰে পৰা ক'ল ইণ্ডিয়া লিমিটেডে মাকুম কয়লা ক্ষেত্ৰৰ ব্যৱস্থাপনাৰ দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰি আছে।

অসমৰ তিনিচুকীয়া জিলাত অৱস্থিত মাকুম কয়লা ক্ষেত্ৰৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। জিয়'লজিকেল চাৰ্ভে অ'ব ইণ্ডিয়াৰ ১/১/২০০৬ চনৰ সমীক্ষাৰ মতে মাকুম কয়লা ক্ষেত্ৰত ৩০৪.৮৭ মিলিয়ন টন কয়লা সঞ্চিত আছে। এই কয়লাৰ পৰিমাণ কম যদিও উচ্চ গুণ সম্পন্ন হোৱাৰ বাবে এই কয়লাৰ বজাৰত যথেষ্ট চাহিদা আছে। বৰ্তমান উত্তৰ পূৱ কয়লা ক্ষেত্ৰৰ অধীনত বৰগোলাই, টিপং আৰু জয়পুৰ এই তিনিটা ভূগৰ্ভীয় খনি আৰু টিকক আৰু টিৰাপ এই দুটা মুক্ত খনন প্ৰকল্প চলি আছে। প্ৰশাসনীয় ভাবে উত্তৰ পূৱ কয়লাক্ষেত্ৰ, ক'ল ইণ্ডিয়া লিমিটেডৰ অধীন আৰু এই ক্ষেত্ৰৰ মূৰব্বী বিষয়াজন মুখ্য মহা প্ৰৱন্ধক।

যোগাযোগৰ ঠিকনা :

মুখ্য মহাপ্ৰৱন্ধক,

উত্তৰ-পূৱ কয়লাক্ষেত্ৰ,

ডাকঘৰ : মাৰ্ঘেৰিটা,

জিলা : তিনিচুকীয়া (অসম)

পিন : ৭৮৬১৮১

দূৰভাষ : ০৩৭৫১-২২০৩২৯, ২২০২২৯

১.৩ প্ৰকল্পৰ অৱস্থান, প্ৰকৃতি আৰু পৰিমাপ :

প্ৰস্তাৱিত লেখাপানী মুক্তখনন প্ৰকল্পটো অসমৰ তিনিচুকীয়া জিলাৰ মাকুম কয়লা ক্ষেত্ৰৰ দক্ষিণ মধ্য অঞ্চলত অৱস্থিত আৰু উত্তৰ-পূৱ কয়লাক্ষেত্ৰ ক'ল ইণ্ডিয়া লিমিটেডৰ অধীনস্থ।

ভৌগলিক অৱস্থান :

অক্ষাংশ - $29^{\circ} 16' 8''$ ৰ পৰা $29^{\circ} 19' 3''$ উত্তৰ

দ্রাঘিমাংশ - $95^{\circ} 48' 11''$ ৰ পৰা $95^{\circ} 49' 32''$ পূৱ

চাৰ্ভে অব ইণ্ডিয়াৰ বিৱৰণী নম্বৰ - ৮৩ এম/১৫

সমুদ্ৰপৃষ্ঠৰ পৰা উচ্চতা ২৮০ মিঃ - ৫২০মিঃ

খনন চলিব লগিয়া মাটিৰ মুঠ কালি - ২৩৫.০০ হেক্টৰ

১.৪ দেশৰ আৰু অঞ্চলৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ বিৱৰণ :

উচ্চগুণসম্পন্ন হোৱা বাবে উত্তৰ-পূৱ কয়লা ক্ষেত্ৰৰ কয়লাৰ চাহিদা বৰ্তমান বজাৰত অতি বেছি। ইয়াৰ কয়লাৰ পৰা ৭০০০ কিলো কেলৰি/কেঃজিঃ পৰ্য্যন্ত তাপ আহৰণ কৰিব পৰা যায়।

১.৫ অধ্যয়নৰ সীমাবদ্ধতা :

এই অধ্যয়ন ভাৰত চৰকাৰৰ পৰিবেশ আৰু বন মন্ত্ৰনালয়ৰ
জে -১১০১৫/২৪/২০০৮-(এ).১১(এম) তাং ২৫/৮/২০০৮ ৰ মৰ্মে তৈয়াৰ কৰা হৈছে।

১.৬ প্ৰযুক্তি আৰু পদ্ধতি বিৱৰণ :

কয়লা স্তৰৰ ওপৰত থকা শিল, বালি, মাটি আদি নিষ্কাষণৰ বাবে সচৰাচৰ চলি
থকা চ'ভেল, ডাম্পাৰৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা হব আৰু ড্ৰিলিং, ব্লাষ্টিংৰ জৰিয়তে কয়লা
আহৰণ কৰা হব। কেৱল কঠিন শিলাস্তৰৰ ওপৰতহে ব্লাষ্টিং প্ৰযোজ্য হব।

২.০ পাৰিপাৰ্শ্বিক বিৱৰণ :

প্ৰস্তাৱিত খনিটো সমুদ্ৰপৃষ্ঠৰ পৰা ২৮০ - ৫২০ মিটাৰ ওপৰত অৱস্থিত। অঞ্চলটো
কিছু ওখ ঢাপৰ আৰু দুই এটা সৰুসুৰা টিলাৰ সমৃদ্ধ। উত্তৰফালে লেখাপানী নদী আৰু
দক্ষিণ ফালে টিপং নদী। লেখাপানী নদীখন দক্ষিণ-পশ্চিমৰ পৰা উত্তৰ-পূৱ দিশলৈ বৈ গৈ
পূবা পশ্চিমাকৈ বৈ থকা টিৰাপ নদীত মিলিত হৈছে।

২.১ জলবায়ু অধ্যয়ন :

এই অঞ্চলৰ বায়ুৰ গুণাগুণ আৰু শব্দৰ মাত্ৰা ২০০৯ চনৰ জানুৱাৰিৰ পৰা মাৰ্চ
মাহৰলৈকে অধ্যয়ন কৰা হৈছিল।

নমুনা সংগ্ৰহৰ স্থান সমূহ :

বতৰ বিজ্ঞানৰ নিয়ম অনুসৰি অঞ্চলটোৰ বতাহৰ দিশ, গতি আৰু
পাৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ ওপৰত দৃষ্টি ৰাখি বায়ুৰ গুণাগুণৰ পৰীক্ষাৰ বাবে নমুনা সংগ্ৰহ কৰিবলৈ
স্থান সমূহ নিৰ্বাচন কৰা হৈছিল। তলৰ তালিকাখনত ইয়াৰ সবিশেষ দাঙি ধৰা হৈছে।

ক্রমিক নং	স্থানৰ ক'ড	স্থলীৰ বিধি	দিশ (অন্তৰীক্ষৰ পৰা)	বতহুৱা দূৰত্ব প্রকল্পৰ পৰা	স্থানৰ নাম
(১)	A ₁	অন্তঃস্থলি	--	--	পৰিকল্পিত খনি অঞ্চলত
(২)	A ₂	অন্তঃস্থলি	-	-	পৰিকল্পিত খনিৰ ভাঙাপুলৰ ওচৰত
(৩)	A ₃	বহিঃস্থলি	দক্ষিণ-পশ্চিম	১.৮ কিঃমিঃ	গভীৰ বনাঞ্চল
(৪)	A ₄	বহিঃস্থলি	উত্তৰ- পশ্চিম	০.৭৫ কিঃমিঃ	লামা বস্তিৰ কাষৰ বাৰ্মা কেম্প
(৫)	A ₅	বহিঃস্থলি	দক্ষিণ-পশ্চিম	০.৭৫ কিঃমিঃ	টিপং কাষৰ লালপাহাৰ গাঁও
(৬)	A ₆	বহিঃস্থলি	উত্তৰ- পশ্চিম	১.৫ কিঃমিঃ	চিন্ধী গাঁও

Summary of Ambient Air Quality Data for One Season
(January '2009 to March '2009)

AAQ Station	Concentration ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)			
	SPM	RPM	SO ₂	NO _x
A₁ Core Zone				
Maximum	55	28	BDL	07
Minimum	37	12	BDL	04
95 Percentile	55	25	---	---
Mean	45	19	---	---
Permissible Limit (NAAQS)	500	200	120	120
A₂ Core Zone				
Maximum	58	29	BDL	08
Minimum	34	12	BDL	06
95 Percentile	55	27	---	---
Mean	45	20	---	---
Permissible Limit (NAAQS)	500	200	120	120
A₃ Buffer Zone				
Maximum	89	39	11	18
Minimum	40	17	09	12

95 Percentile	81	37	---	---
Mean	57	25	---	---
Permissible Limit (NAAQS)	200	100	80	80
A₄ Buffer Zone				
Maximum	77	41	09	20
Minimum	36	10	06	14
95 Percentile	68	32	---	---
Mean	51	20	---	---
Permissible Limit (NAAQS)	200	100	80	80
A₅ Buffer Zone				
Maximum	81	39	13	25
Minimum	33	24	09	18
95 Percentile	68	40	---	24
Mean	53	27	---	20
Permissible Limit (NAAQS)	200	100	80	80
A₆ Buffer Zone				
Maximum	89	44	10	21
Minimum	42	19	09	06
95 Percentile	89	44	---	21
Mean	59	25	---	17
Permissible Limit (NAAQS)	200	100	80	80

মন্তব্য : ভাৰত চৰকাৰৰ পৰিবেশ আৰু বন মন্ত্ৰণালয় আৰু NAAQS ৰ মতে GSR 742(E)dt.25.09.2000 অনুসৰি অঞ্চলটোৰ SPM, RPM, SO₂, আৰু NO₂ নিৰ্দ্ধাৰিত মানদণ্ডৰ ভিতৰত আছে।

২.২ শব্দমাত্ৰাৰ অধ্যয়ন :

শব্দমাত্ৰাৰ অধ্যয়নৰ স্থান সমূহ :

ইয়াৰ বাবে মুঠ ৬ টা স্থান নিৰ্বাচিত কৰা হৈছিল। সেই অঞ্চল সমূহ আৰু সেই অঞ্চল সমূহত অধ্যয়ন কৰি পোৱা শব্দৰ মানৰ তালিকাখন তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

মন্তব্য : শব্দৰ মাত্ৰা অধ্যয়ন কৰাৰ পাছত দেখা গ'ল যে অঞ্চলটোৰ বৰ্হিভাগ আৰু অন্তৰ্ভাগত শব্দৰ প্ৰাবল্য নিৰ্দ্ধাৰিত সীমাৰ ভিতৰত আছে।

২.৩ পানীৰ গুণাগুণৰ অধ্যয়ন :

এই উদ্যোগৰ পৰা নিষ্কাশিত পানীৰ বাবে, এটা খোৱা পানীৰ বাবে আৰু তিনিটা স্থলভাগৰ পানীৰ বাবে মুঠ পাঁচটা নমুনা সংগ্ৰহৰ স্থান নিৰ্ণয় কৰা হৈছিল। এই স্থান সমূহৰ বিৱৰণ তলত দিয়া হ'ল।

ক্রমিক নং	স্থানৰ ক'ড	স্থানৰ নিৰ্ণায়ক	পানীৰ প্ৰকাৰ	স্থানৰ সৱিশেষ
(১)	WE ₁	বহিঃস্থলী	খনিৰ নিৰ্গত পানী	টিৰাপ মুক্তখনিৰ পানী
(২)	WS ₃	বহিঃস্থলী	খনিৰ নিৰ্গত পানী	টিপং কয়লা খনিৰ নিৰ্গত পানী
(৩)	WD ₁	বহিঃস্থলী	খোৱা পানী	চিক্ৰি গাঁৱৰ নলীনাৰ পানী
(৪)	WS ₁	বহিঃস্থলী	কাষৰ বৈয়োৱা খালৰ পানী	ভঙাপুলৰ কাষেৰে বৈ যোৱা নদীৰ পানী
(৫)	WS ₂	বহিঃস্থলী	কাষৰ বৈয়োৱা খালৰ পানী	লেখাপানী নদীৰ পানী

মূল্যাংকন :

- খোৱা পানী : WD₁ নমুনাটো দমকলৰ পৰা লোৱা হৈছিল। নমুনাটো বিশ্লেষণ কৰি দেখা গ'ল যে ইয়াৰ ৰাসায়নিক আৰু ভৌতিক গুণাগুণ ভাৰতীয় মানদণ্ডৰ ভিতৰত আছে (IS 10500)
- স্থলৰ ওপৰিভাগৰ পানী : WS₁, WS₂ আৰু WS₃ এই নমুনা কেইটা প্ৰাকৃতিক জুৰিৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা হৈছিল। বিশ্লেষণৰ পাছত দেখা গ'ল যে এই পানীৰ মানদণ্ড IS2296-1982 ৰ সমপৰ্যায়ৰ।

- উদ্যোগৰ নিষ্কাশিত পানীঃ WE₁ আৰু WE₂ এই নমুনা দুটা টিৰাপ মুক্তখনিৰ আৰু টিপং ভূগৰ্ভীয় খনিৰ নিষ্কাশিত ঠাইৰ পৰা লোৱা হৈছিল। বিশ্লেষণ কৰাৰ গাছত দেখা গ'ল যে এই পানীৰ মানদণ্ড ভাৰত চৰকাৰৰ বন আৰু পৰিবেশ মন্ত্ৰণালয়ৰ সাধাৰণ মানৰ সীমাবদ্ধতাৰ মাজত আছে।

২.৪ জল ভূতাত্ত্বিক অধ্যয়ন :

জলপৃষ্ঠ - দমকলৰ ঘনত্ব আৰু জলপৃষ্ঠৰ অধ্যয়ন কৰিবৰ বাবে ২০০৮ চনৰ এপ্ৰিল মাহত ২১ খন গাৱঁত এক অধ্যয়ন চলোৱা হৈছিল। এই অধ্যয়নৰ পৰা দেখা গ'ল যে অঞ্চলটোৰ ভূগৰ্ভীয় জলীয় পৃষ্ঠ মাটিৰ পৰা ০.৬০ মিটাৰৰ পৰা ৬.৬০ মিটাৰ তলত আছে। অধ্যয়নৰ পৰা বুজা গ'ল যে অঞ্চলটো বিপদজনকভাবে জলীয় পৃষ্ঠ নামি যোৱাৰ কোনো সম্ভাৱনা নাই। সামগ্ৰিক ভাবে অঞ্চলটো দ হোৱা বাবে জলীয় পৃষ্ঠৰ ভাৰসাম্যতা এই অঞ্চলত হোৱা প্ৰচণ্ড বৰষুনে ৰক্ষা কৰে। কেন্দ্ৰীয় ভূগৰ্ভীয় জল পৰিষদৰ (Central Ground Water Board) অধ্যয়ন অনুসৰি এই অঞ্চলটোত প্ৰতি বছৰে জলপৃষ্ঠ ০.০২৬ মিটাৰকৈ বৃদ্ধি পায়।

ভূগৰ্ভীয় জলপৃষ্ঠৰ প্ৰমানিকতা :

যি স্থানত এই প্ৰকল্পটো প্ৰস্তাৱিত কৰা হৈছে, সেই ঠাইত কেন্দ্ৰীয় ভূগৰ্ভীয় জল পৰিষদৰ (Central Ground Water Board) অধ্যয়নৰ মতে প্ৰতি বছৰে ১১০৭.৩ মিলিয়ন ঘনমিটাৰ পানী ভূগৰ্ভত জমা হয়। প্ৰতি বছৰে ব্যৱহৃত ভূগৰ্ভীয় জলৰ পৰিমাণ ১৪৯.৮ মিলিয়ন ঘনমিটাৰ আৰু উৎসৰ পৰিমাণ ৯৪০.৭০ মিলিয়ন ঘনমিটাৰ। অঞ্চলটোৰ মাত্ৰ ১৪% পানীহে ব্যৱহৃত হয়। সেয়েহে অঞ্চলটো নিৰাপদ।

২.৫ মাটিৰ গুণাগুণ :

মাটিৰ গুণৰ্তাৰ বিশ্লেষণ :- প্ৰস্তুত কৰা প্ৰকল্পটোৰ সমগ্ৰ অঞ্চলটো সামৰি লোৱাকৈ মুঠ তিনিটা স্থানত মাটিৰ গুণাগুণ পৰীক্ষা কৰিবলৈ নিৰ্দ্ধাৰন কৰা হৈছিল। ইয়াৰ বিষয়ে তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

- (ক) .. ভঙাপুলৰ ওচৰত
- (খ) .. চিক্ৰিগাঁৱৰ ওচৰত
- (গ) .. লাল পাহাৰ গাঁৱত

মন্তব্য - ভূমি বিশ্লেষণৰ পৰা দেখা গ'ল যে এই অঞ্চলৰ মাটিৰ গুণাগুণ সন্তোষজনক।

২.৬ উদ্ভিদ আৰু জীৱ জগতৰ অধ্যয়ন :

এই অধ্যয়ন ডিগবৈৰ ENVIROCON নামৰ প্ৰতিস্থানটোৱে সম্পন্ন কৰিছিল। তেওঁলোকৰ অধ্যয়ন অনুসৰি অঞ্চলটোত কোনো ধৰনৰ বিপন্নপ্ৰায় উদ্ভিদ বা জীৱৰ প্ৰজাতি অনুপস্থিত।

২.৭ আৰ্থ সামাজিক অধ্যয়ন :

এই অধ্যয়ন ডিগবৈৰ ENVIROCON নামৰ প্ৰতিস্থানটোৱে সম্পন্ন কৰিছিল।

জন গাঠনি আৰু আৰ্থ সামাজিক দৃশ্যপট :

খনিৰ মধ্যভাগ : লেখাপানীৰ মুক্তখনন প্ৰকল্পৰ মধ্যভাগ জনবসতিহীন। গতিকে এই অঞ্চলত আৰ্থ সামাজিক জৰীপ প্ৰযোজ্য নহয়।

খনিৰ পৰিসীমা অঞ্চল (Buffer Zone) :

এই অঞ্চলৰ এক অৰ্থ সামাজিক জৰীপ চলোৱা হৈছিল। এই জৰীপে সামৰি লোৱা গাঁও সমূহ তলৰ তালিকাখনত উল্লেখ কৰা হ'ল।

ক্রমিক নং	অঞ্চল/গাঁওৰ নাম	প্ৰকল্পৰ পৰা দূৰত্ব	জৰীপ চলোৱা ঘৰৰ সংখ্যা
০১	লিডু গাঁও	৬ কিঃমিঃ	৩৫
০২	লালপাহাৰ গাঁও	২.৫ কিঃমিঃ	৮০
০৩	লেখাপানী নেপালী গাঁও	৩ কিঃমিঃ	৬৫
০৪	খাম্বা গাঁও	৪.৫ কিঃমিঃ	৩০
০৫	উদয়পুৰ	৫.৫ কিঃমিঃ	৪০

জনগাঁঠনিৰ অবয়ৱ আৰু পৰিয়ালৰ নমুনা :

অঞ্চলটো লেখাপানী আৰু লিডু গাঁও পঞ্চায়তৰ অন্তৰ্গত। দুইখন গাঁও পঞ্চায়তৰ ১০ টাকৈ ৱাৰ্ড আছে। লেখাপানী গাঁও পঞ্চায়তত মুঠ ৩৬৬১ টা পৰিয়াল আৰু লিডু গাঁও পঞ্চায়তত মুঠ ২১৪৪ টা পৰিয়ালে বসবাস কৰে। ২০০১ চনৰ সমীক্ষাৰ মতে এই অঞ্চলত প্ৰায় ৩১০০০ লোকে বসবাস কৰে।

২.৮ ব্যৱহৃত ভূমিৰ অধ্যয়ন :

মাটিৰ বৰ্গীয়া কৰন : পাৰিপাৰ্শ্বিক ভাৱে স্পৰ্শকাতৰ অঞ্চল সমূহৰ ভূমিৰ গুণাগুণ নষ্ট নহবৰ বাবে যিমান পাৰি সিমান কম মাটিৰ ওপৰত খনিৰ কাম আৰু এৰেহা মাটি ব্যৱস্থাপনাৰ বাবে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা হৈছে। প্ৰস্তাৱিত খনি অঞ্চলৰ মূল মাটি ভাগ উত্তৰ-পূৱ কয়লাক্ষেত্ৰৰ (লেখাপানী - টিপংপানী) বাবে আবণ্টিত পৰিসীমাৰ ভিতৰত সীমাবদ্ধ। অৱশ্যে এৰেহা মাটি, খনিৰ ভিতৰৰ পথ, আৰু খনিৰ আন্তঃগাঁঠনিৰ বাবে উত্তৰ-পূৱ কয়লাক্ষেত্ৰই নতনকৈ আবণ্টন বিচাৰিব।

৩ পাৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ ওপৰত পৰিব পৰা প্ৰভাৱ আৰু তাৰ নিৰাময়ৰ বাবে লবলগীয়া ব্যৱস্থা সমূহৰ বিৱৰণ :

৩.১ বায়ু প্ৰদূষণ : বায়ু প্ৰদূষণৰ প্ৰধান উৎস সমূহ হ'ল -

- (১) খনিত চলোৱা বিভিন্ন কামৰ বাবে যেনে ড্ৰিলীং, ব্লাষ্টিং, এৰেছা মাটিৰ ড'ম, কয়লা নিষ্কাষণ আৰু পৰিবহন আদি।
- (২) খনিৰ পৰা কয়লা পৰিবহন কৰোতে।
- (৩) কয়লা মজুত ৰখা ঠাইত চলোৱা বিভিন্ন কামৰ বাবে।
- (৪) কয়লা মজুত ৰখা ঠাইৰ পৰা ৰেইলৱে চাইডিংলৈ কয়লা পৰিবহন কৰোতে।
- (৫) চাইডিংৰ কয়লা ৰেলৰ ডবাত ভৰাওতে।

বায়ুৰ গুণাগুণ আৰু ব্যৱস্থাপনা :

ধূলিৰ পৰিমাণ কমাবৰ বাবে খনিত ড্ৰিলীং মেচিনৰ লগত ধূলি শোষণ কৰিব পৰা যন্ত্ৰ লগোৱা হব। ব্লাষ্টিং কৰোতে বিশেষ সতৰ্কতা অৱলম্বন কৰা হব। দিনত মাত্ৰ এবাৰকৈ ব্লাষ্টিং কৰিবলৈ দিয়া হব। খনিৰ বাহিৰে ভিতৰে সকলো পথতে পানী চতিওঁৱাৰ ব্যৱস্থা কৰা হব। খনিৰ পৰা চাইডিংলৈ কয়লা পৰিবহন বন্ধ গাড়ীৰে কৰা হব। এৰেছা মাটিৰ ড'মত গছ গছনি ৰোপন কৰি সেউজীকৰণ কৰা হব।

মন্তব্য : ISCST মডেল যফ্ট ব্যৱহাৰ কৰি উলিওঁৱা বিশ্লেষণৰ পৰা ভৱিষ্যতে হব পৰা SPM ৰ মাত্ৰা ভাৰত চৰকাৰৰ পৰিবেশ আৰু বন মন্ত্ৰনালয়ে বান্ধি দিয়া নিৰ্দ্ধাৰিত মাত্ৰাৰ ভিতৰত থাকিব। খনিত কৰা বিভিন্ন কামৰ বাবে পাৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ ওপৰত হব পৰা বেয়া দিশবোৰৰ প্ৰতি প্ৰতিশেধক ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা হব।

৩.২ জলপৃষ্ঠৰ গুণাগুণ আৰু ব্যৱস্থাপনাঃ

প্ৰকল্পৰ ওচৰে পাজৰে জলপৃষ্ঠ দূষিত কৰিব পৰা কাৰকসমূহ হ'ল -

- (১) খনিৰ পৰা নিষ্কাশিত পানী যেতিয়া প্ৰাকৃতিক নলা, নদী আদিত পৰিব।
- (২) ডাম্পাৰ , ড'জাৰ, গ্ৰেদাৰ আদিৰ ধূৱা পানী যেতিয়া প্ৰাকৃতিক নলা, নদী আদিত পৰিব।

খনিৰ ভিতৰত জমা হোৱা পানীত মিহলি হৈ থকা গেদ, অম্লতা আদি সময়ে সময়ে সলনি হৈ থাকে। বাৰিষা ইয়াৰ পৰিমাণ কম হয় আৰু খৰালি ইয়াৰ প্ৰৱনতা বেছি হয়। খনি আৰু কাৰখানাৰ পৰা নিৰ্গত পানী পৰিশোধন কৰি প্ৰাকৃতিক নলা, নদী আদিলৈ যাবলৈ দিয়া হব।

ভূগৰ্ভীয় পানীৰ ওপৰত খনিৰ প্ৰভাৱ আৰু প্ৰতিকাৰ :

খনিত চলোৱা পাম্পিংৰ বাবে ভূগৰ্ভীয় জলপৃষ্ঠৰ ৩০০ মিটাৰলৈকে ক্ষতি হব পাৰে। সেইকাৰনে খনিৰ কাষেদি বৈ যোৱা লেখাপানী নদীৰ পানীত এই ক্ষতি কমোৱা হব। কয়লাতথকা চালফাৰৰ বাবে খনিৰ পানীত অম্লতা কমাই (চুন আৰু চ'দা ব্যৱহাৰ কৰি) প্ৰাকৃতিক নলা, নদী আদিত যাবলৈ দিয়া হব যাতে ভৱিষ্যতে আকৌ পানীৰ অম্লতা বৃদ্ধি নহয়।

৩.৩ শব্দ মাত্ৰাৰ ব্যৱস্থাপনা :

যিকোনো উদ্যোগৰ লগত শব্দৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি ওতঃপ্ৰোত সম্পৰ্ক আছে। খনিত ৰাষ্টিং নিয়মিয়াকৈ সংঘটিত কৰা এক গতি শক্তি সঞ্চাৰক প্ৰক্ৰিয়া। সেয়েহে বিস্ফোৰনৰ বাবে আচুটিয়া ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব লাগে। কোনো শ্ৰমিককে বিস্ফোৰনৰ সময়ত গতিশক্তি সঞ্চাৰনৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা শব্দৰ মাত্ৰাৰ সন্মুখীন হবলৈ দিয়া নহব। বৃহৎ শব্দ সৃষ্টি হব পৰা নিৰ্দিষ্ট স্থান সমূহত শব্দৰ বিস্তাৰ ৰোধ কৰাৰ ব্যৱস্থা লোৱা হব। উচ্চ শব্দ সৃষ্টি হোৱা স্থান সমূহত কৰ্মৰত শ্ৰমিক সকলক শব্দ প্ৰতিৰোধ সুৰক্ষা সামগ্ৰী যোগান ধৰা হব। তাৰোপৰি খনি অঞ্চলত সেউজীয়া বেষ্টনী গঢ়ি তুলি শব্দৰ বিস্তাৰ শোষণ কৰাৰ প্ৰাকৃতিক উপায় গ্ৰহণ কৰা হব।

৩.৪ উদ্ভিদ আৰু জীৱকুলৰ সংৰক্ষন :

বন বিভাগৰ নীতি আৰু নিৰ্দেশনা অনুসৰি বনানিকৰন কৰা হব। বনানিকৰনে উদ্ভিদ আৰু জীৱকুলৰ সংৰক্ষনৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট সহায়ক হব।

৩.৫ অৰ্থ সামাজিক স্থিতি :

প্ৰস্তাৱিত খনি অঞ্চলটোৰ আশে পাশে বসবাস কৰা লোকসকল প্ৰকল্পটো দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় পৰ্য্যায়ৰ কৰ্ম সংস্থাপনৰ যোগেদি আৰ্থিক ভাৱে লাভৱান হ'ব। আন্তঃ গাঠনিমূলক ব্যৱস্থাৰ জৰিয়তে গাৱঁৰ লোকসকল লাভান্বিত হব।

৩.৬ ভূমি ব্যৱস্থাপনা :

খনন কাৰ্য্যৰ সময়ত ব্যৱহৃত মাটি		খনন কাৰ্য্যৰ পাছত ব্যৱহৃত মাটি	
বিৱৰণ	মাটিকালি (হেক্টৰ)	বিৱৰণ	মাটিকালি (হেক্টৰ)
(১) সম্ভাৱ্য খনন প্ৰক্ৰিয়াত ব্যৱহৃত মাটি	৮০.০	পুনঃসংশোধন আৰু বনানিকৰণ জলাশয় (Water Body) দ' গাত	৩৪.০ ৮.০ ৩৮.০
(২) সেউজীয়া বেষ্টনী ও নিৰাপদ স্থল	১৫.০	সেউজীয়া বেষ্টনী	১৫.০
(৩) যাতায়তৰ পথ	১০.০	ৰাইজৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে ভূমি	১০.০
(৪) কয়লা জমাৰখা, অব্যৱহৃত মাটি বিদ্যাং যোগান ব্যৱস্থা, পানী পৰিশোধন প্ৰকল্পত খনিৰ বাট-পথ ইত্যাদি	১০.০	উদ্ভিদ ৰোপন আৰু অব্যৱহৃত মাটি পূৰ্বৰ বৃক্ষৰোপন	৬.০ ৪.০
(৫) বহিঃ দ'ম (External Dump)	১২০.০	পুনঃসংশোধন ও সেউজীকৰণ	১২০.০
মুঠ	২৩৫.০	মুঠ	২৩৫.০

খনি বন্ধ কৰাৰ প্ৰক্ৰিয়া ক্ৰমবদ্ধভাৱে কৰা হ'ব, যাতে ইয়াৰ ফলত খনিৰ কাম কাজ কমি আহে আৰু সেউজীয়া বেষ্টনীৰ প্ৰসাৰ বৃদ্ধিৰ লগতে ভূমিৰ উপৰিভাগৰ জলীয় পৃষ্ট বৃদ্ধি পায়।

8. পাৰিপাৰ্শ্বিকতা পৰ্যবেক্ষন নীতি :

পাৰিপাৰ্শ্বিকতা ৰক্ষা আৰু স্বাভাৱীকৰনৰ স্বাৰ্থত এক সময়বদ্ধ আৰু কাৰ্য্যকৰী ব্যৱস্থা সতৰ্কতাৰে আৰু আন্তৰিকতাৰে পালন কৰা হব। সকলো ধৰনৰ স্থানৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰিব পৰা সমিতিৰ দ্বাৰা সমিতিৰ দ্বাৰা প্ৰতি তিনি মাহৰ অন্তৰে অন্তৰে বায়ু, পানী আৰু শব্দৰ নমুনা গ্ৰহন কৰি বিজ্ঞানসন্মত ব্যৱস্থাবে বিশ্লেষণ কৰা হব। এই বিশ্লেষণৰ ফলাফল অনুসৰি কৰ্তৃপক্ষই বিভিন্ন ব্যৱস্থা গ্ৰহন কৰিব।

পৰ্যবেক্ষনৰ বাবে দৃষ্টি ৰাখিব লগা বিষয় সমূহ :

বায়ুৰ গুণাগুণ, পানীৰ (খোৱাপানী আৰু খনিৰ পৰা নিষ্কাশিত পানী) গুণাগুণ, ভূগৰ্ভীয় জলীয় পৃষ্ঠ আৰু শব্দৰ প্ৰাৱল্য সততে তুলনা কৰি বিশ্লেষণ কৰা হব।

বনানিকৰন :

উদ্ভিদৰ বৃদ্ধি, প্ৰতিপালন আৰু তাৰ সঠিক সুৰক্ষাৰ ব্যৱস্থা পৰ্যবেক্ষন কৰা হব।

ভূমি সংৰক্ষন আৰু বনানিকৰন :

পাৰিপাৰ্শ্বিকতা ব্যৱস্থা পৰিকল্পনাত উল্লেখ কৰা ধৰনে এৰেছা মাটি ইত্যাদি আৰু বনানিকৰনৰ ব্যৱস্থাপনাৰ ওপৰত সজাগ দৃষ্টি ৰখা হব।

স্বাস্থ্য :

খনি সংক্ৰান্তীয় বেমাৰৰ প্ৰাদুৰ্ভাৱৰ পৰা শ্ৰমিকক সময়মতে ৰক্ষাৰ উদ্দেশ্যে নিয়মীয়াকৈ শ্ৰমিকৰ স্বাস্থ্য পৰীক্ষা কৰা হব। ইতিমধ্যে উত্তৰ-পূৱ কয়লাক্ষেত্ৰত কাম-কাজ চলি থকা প্ৰকল্প সমূহত ভাৰতৰ খনি সুৰক্ষা সঞ্চালকালয়ৰ (Director General of Mines Safety) দ্বাৰা নিৰ্দেশিত সকলোবোৰ স্বাস্থ্য সম্পৰ্কীয় বিধি বিধান বলৱৎ কৰা হৈছে।

৫. বিপদ আকলন :

তলত উল্লখ কৰা বিষয় কেইটা সন্নিবিষ্ট কৰি ইতিমধ্যে বিপদআকলনৰ বাবে এখন সুকীয়া পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰ হৈছে।

- (১) হব পৰা বিপদ সমূহৰ চিনাক্তকৰন।
- (২) এই বিপদ সমূহৰ পৰা সৃষ্টি হব পৰা জীৱন আৰু সামগ্ৰীৰ ক্ষয় খতি ৰোধ কৰিবলৈ গ্ৰহন কৰা ব্যৱস্থা সমূহৰ অনুমোদন।

এক সুৰক্ষিত খনি প্ৰতিস্থা কৰিবলৈ নিম্নোলেখিত বিষয় সমূহৰ ওপৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা হব।

- (ক) মুখ্য খনিৰ হেলনিয়া অঞ্চল সমূহৰ ব্যৱস্থাপনা।
- (খ) কাঁইটিয়া তাঁৰৰ বেৰা।
- (গ) বিস্ফোৰণ।
- (ঘ) বিস্ফোৰণ সামগ্ৰীৰ ব্যৱহাৰ আৰু সঞ্চালন।
- (ঙ) সুৰক্ষা নীতি।
- (চ) খনিত প্লাৱনৰ আশংকা।
- (ছ) জুই লগা।
- (জ) পথ দুঘটনা।
- (ঝ) পৰ্যাপ্ত পৰিমাণে পোহৰ আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা।
- (ঞ) প্ৰশিক্ষন।
- (ট) চিকিৎসা ব্যৱস্থা।

৬. খনি বন্ধ কৰাৰ পৰিকল্পনা :

লেখাপানী মুক্তখনন প্ৰকল্পৰ ক্ষেত্ৰত এক নিৰ্দিষ্ট গভীৰতা আৰু এক নিৰ্দিষ্ট সময়ৰেখা মানি চলা হ'ব। যদিহে খনিটোৰ পুনৰ সম্প্ৰসাৰনৰ পৰিকল্পনা গ্ৰহন কৰা হয় তেন্তে খনি বন্ধ কৰাৰ প্ৰক্ৰিয়া স্থগিত ৰখা হ'ব। যদিহে খনিৰ সম্প্ৰসাৰনৰ কোনো পৰিকল্পনা নাথাকে তেন্তে ভাৰত চৰকাৰৰ পৰিবেশ আৰু বন মন্ত্ৰণালয়ৰ নীতি অনুযায়ী খনিটো বন্ধ কৰাৰ কমেও পাঁচ বছৰৰ পূৰ্বে খনি বন্ধ কৰাৰ প্ৰক্ৰিয়া আৰম্ভ কৰি পৰিকল্পনা দাখিল কৰা হ'ব।

খনি বন্ধ কৰাৰ আঁচনিখন এটা খনিৰ জীৱনৰেখা। এটা খনি আৰম্ভ কৰাৰ লগে লগে এই আঁচনিখনৰ প্ৰাসংগিকতা আহি পৰে আৰু এই প্ৰাসংগিকতা খনি বন্ধ হোৱাৰ আগমুহূৰ্তলৈকে চলি থাকে। বিভিন্ন কাৰণত যেনে - পদ্ধতিগত সালসলনি, পৰিৱৰ্তনৰ বাবে খনি বন্ধ কৰাৰ আঁচনিখন সময় সাপেক্ষে পৰিৱৰ্তন কৰি থাকিব লগা হয়, যাতে অপ্ৰত্যাশিত বিভিন্ন সমস্যাৰ পৰা হাত সাৰিব পৰা যায়। খনি বন্ধ কৰাৰ আঁচনিখন তৈয়াৰ কৰোঁতে তলত উল্লেখ কৰা কথা কেইটালৈ লক্ষ্য ৰখা হয়।

- (ক) খনি অঞ্চলত বিদ্যমান ঘন অৰণ্যৰ প্ৰতি দৃষ্টি ৰাখিব লাগে যাতে প্ৰাকৃতিক ভাৰসাম্যতাৰ দিশটো উপেক্ষিত নহয়। সেয়েহে ইয়াৰ বাবে অঞ্চলটোৰ জীৱ আৰু উদ্ভিদকুলৰ ওপৰত আহিব পৰা প্ৰতিকূল প্ৰভাৱৰ দিশটো চালিজাৰি চোৱা হয়।
- (খ) ব্যৱহৃত খনিসমূহৰ জলীয় পৃষ্ঠত পৰিব পৰা প্ৰভাৱ সমূহৰ বাবে পৰ্য্যালোচনা কৰিবলৈ জল-ভৌগলিক অধ্যয়ন কৰিব লাগে। খনিত সৃষ্টি হোৱা বৃহৎ স্থান বা গাঁও সমূহত জমা হোৱা পানী, জলীয় উদ্ভিদ বা জলচৰ জীৱৰ বাবে উপযুক্ত হ'ব পাৰে।

(গ) খনি বন্ধ কৰাৰ আঁচনিখনৰ লগত এক অভিন্ন অংগ হিচাবে এখন অকাৰ্য্যকৰীকৰণ পৰিকল্পনাও তৈয়াৰ কৰিব লাগে আৰু পৰাপক্ষত খনিটো বন্ধ হোৱাৰ কমেও পাঁচ বছৰৰ আগতে এই আঁচনিখন দাখিল কৰিব পৰা হ'ব লাগে। এবাৰ এই আঁচনিখন প্ৰযোজ্য হোৱাৰ পাছত সময়ে সময়ে ইয়াৰপৰ্যালোচনা কৰি উপযুক্তভাৱে নৱীকৰণ কৰি থাকিব লাগে।

৭. প্ৰকল্পৰ উপকাৰসমূহ :

লেখাপানী মুক্তখনন প্ৰকল্পৰ জৰিয়তে এই প্ৰকল্পৰ চৌপাশে থকা জনবসতি অৰ্থ-সামাজিকভাৱে যথেষ্ট উপকৃত হ'ব।

- (ক) ভৌতিক আঃস্ত গাঠনিৰ উন্নিত কৰণ।
- (খ) সামাজিক আঃস্ত গাঠনিৰ উন্নিত কৰণ।
- (গ) কৰ্ম সংস্থাপনৰ বৰ্দ্ধিত সুযোগ।
- (ঘ) ৰাজকোষলৈ বৰঙণী।
- (ঙ) বেআইনিভাৱে চলি থকা খনি সমূহৰ পৰা নিস্তাৰ।
- (চ) খনি বন্ধ হোৱাৰ পাছত সেউজীয়া বেষ্টনীৰ প্ৰসাৰ।

৮. পাৰিপাৰ্শ্বিকতা ব্যৱস্থাপনা আঁচনি :

পাৰিপাৰ্শ্বিকতা ব্যৱস্থাপনা পৰিকল্পনাত বনানিকৰণ, উদ্যোগিক নিষ্কাষিত পানীৰ শুদ্ধিকৰণ, বায়ু, পানী আৰু শব্দ প্ৰদূষণ প্ৰতিৰোধ ব্যৱস্থা ইত্যাদি সংলগ্ন হৈ থাকে। ভূমি সংৰক্ষণ আৰু বনানিকৰণৰ বাবে বিভিন্ন চৰকাৰী বিভাগ যেনে - অসম প্ৰদূষণ নিয়ন্ত্ৰণ পৰিষদ (Pollution Control Board, Assam), বন বিভাগ ইত্যাদিৰ লগত যোগাযোগ ৰাখিব লাগে। পাৰিপাৰ্শ্বিক ব্যৱস্থাপনা আৰু নিয়ন্ত্ৰণৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰত চৰকাৰৰ বন আৰু পৰিবেশ মন্ত্ৰণালয়ৰ পৰাও বিভিন্ন নীতি নিৰ্দেশনাৰ জৰিয়তে সহায় লাভ কৰা হয় আৰু

ফলত পদ্ধতিগত ভাৱে প্ৰদূষণ ৰোধ আৰু নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবলৈ যথেষ্ট সুবিধা হয়।
পাৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ প্ৰদূষণ ৰোধ আৰু নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবৰ বাবে প্ৰশাসনীয় ভাৱে নিম্নলিখিত
ব্যক্তিকেইজন বা বিভাগ কেইটা দায়িত্বশীল হয়।

- (১) মুখ্য মহাপ্ৰক্ৰমক, উত্তৰ-পূৱ কয়লাক্ষেত্ৰ, মাৰ্ঘেৰিটা
- (২) প্ৰকল্প বিষয়া/পাৰিপাৰ্শ্বিকতা বিভাগ, লেখাপানী মুক্তখনন প্ৰকল্প।

৯. পুজিৰ ব্যৱস্থা :

প্ৰদূষণ ৰোধ আৰু নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে পুজিৰ আৱণ্টন দিয়া
হৈছে।

পানী পৰিশোধন প্ৰকল্প	...	২০.০০ লাখ টকা
জৈৱিক পুনৰুদ্ধাৰ	...	৫০.০০ লাখ টকা
প্ৰদূষণ নিয়ন্ত্ৰণ কাৰ্যাৱলী	...	২৫.০০ লাখ টকা
সেউজী বেণ্টনি উন্নয়ন	...	২০.০০ লাখ টকা
পাৰিপাৰ্শ্বিকতা ব্যৱস্থা পৰিকল্পনা	...	২০.০০ লাখ টকা
বাৰ্ষিক ৰেভিনিউ খৰছ	...	৫০.০০ লাখ টকা
খনি বন্ধ কাৰ্য্যৰ বাবে	...	২.৫০ টকা/প্ৰতি টনৰ হিচাবত
পুনৰ সংস্থাপন	...	--
বনাবঞ্চলৰ ক্ষতিপূৰন বাবে :		
বনাবঞ্চলৰ বৰ্তমান মূল্য	...	২৩৫০.০০ লাখ টকা
বনানিকৰণ	...	১২৫.০০ লাখ টকা
সুৰক্ষিত অঞ্চল গঢ়াৰ বাবে	...	৬২.৫০ লাখ টকা
সৰ্বমুঠ খৰছ	...	২৬৯৭.৫০ লাখ টকা